

Styret i STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS
Postboks 500
1327 LYSAKER

VÅR REFERANSE
20/4656

DERES REFERANSE

DATO
05.10.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i Storebrand Livsforsikring AS (heretter Storebrand Liv) 24. og 25. september 2020. Formålet med tilsynet var gjennomgang av foretakets system for risikostyring, kapitalforvaltning og tekniske avsetninger samt risikoeksponering og kapitalisering.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 19. mars 2021 og styrets svar av 4. juni 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Finansiell stilling

Finanstilsynet legger til grunn solvenskapitaldekningen uten overgangsregler i sin vurdering av foretakenes finansielle stilling. Markedsuroen som fulgte utbruddet av COVID-19-pandemien, medførte betydelige fall i markedskurser og renter. Storebrand Livs solvenskapitaldekning uten overgangsregler falt med 67 prosentpoeng i første halvår 2020 og Storebrand ASAs 39 prosentpoeng. Finanstilsynet konstaterte i sin foreløpige rapport at dette er betydelige fall som viser at foretakenes finansielle stilling er sårbar for endringer i finansmarkedene. Markedsutviklingen i andre halvår 2020 og hittil i 2021 har imidlertid markert bedret Storebrand Livs og Storebrand ASAs solvenskapitaldekning.

Finanstilsynet fremhevet at det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til direkte og indirekte virkninger av pandemien. Det europeiske systemrisikorådet (ESRB) anbefalte 18. desember 2020 nasjonale myndigheter å be banker og forsikringsforetak om å avstå fra utdeling av utbytte, tilbakekjøp av aksjer og tildeling av variabel godtgjøring til enkelte ansatte frem til 30. september 2021, med mindre det utvises særlig forsiktighet og utdelingene ikke overskrider konservative grenser. Grensene skal fastsettes slik at utdelingene er signifikant lavere enn i de siste årene før COVID-19-pandemien. EIOPA uttalte 18. desember 2020 at usikkerheten fortsatt er stor og at det er avgjørende at forsikringsforetak opprettholder sine kapitalnivåer. Finanstilsynet sluttet seg til anbefalingene gitt av europeiske tilsynsmyndigheter og støttet EIOPAs anmodning om en forsiktig og konservativ tilnærming til overskuddsdisponering i forsikringsforetakene.

Finanstilsynet registrerte at styret i Storebrand ASA 9. februar 2021 vedtok forslag om utbetaling av utbytte på 54 prosent av resultatet for 2020. Det er ikke utbetalt utbytte for regnskapsåret 2019, slik at samlet utbytte for 2019 og 2020 er 26 prosent. Styret i Storebrand Liv vedtok 1. desember 2020 å utbetale tidligere vedtatt konsernbidrag for regnskapsåret 2019. Finanstilsynet registrerte at styret i Storebrand Liv 9. februar 2021 vedtok forslag om netto konsernbidrag på 90 prosent av resultatet for 2020. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål ved om konsernbidragene fra Storebrand Liv var i tråd med europeiske tilsynsmyndigheters anbefalinger.

EIOPA har foreslått endringer i Solvens II-regelverket, herunder en vesentlig innskjerping av kapitalkravet for renterisiko, med en overgangsfase på fem år. Nye regler kan antakelig tidligst gjøres gjeldende ved utgangen av 2023.

Finanstilsynet forventer at muligheten for økt kapitalkrav for renterisiko vurderes i forsikringsforetakenes kapitalplaner. Finanstilsynet kunne ikke se at dette var vurdert i mottatte utbyttemeldinger eller i frem-skrivningene i foretakets ORSA. Finanstilsynet fremhevet i sin foreløpige rapport at foretaket også bør iaktta solvenskapitaldekningen uten volatilitetsjusteringen, jf. Solvens II-forskriften § 25 tredje ledd.

Solvenstillene for Storebrand Liv er basert på beregninger på foretaksnivå, hvor eierandelen i SPP Pension & Försäkring AB (SPP) kun reflekteres ved et aksjerisikosjokk på 22 prosent. En konsolidert beregning for Storebrand Liv inklusive SPP ville vist vesentlig lavere solvenskapitaldekning, mer på nivå med tallene for Storebrand ASA. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at styret i Storebrand Liv tar hensyn til dette i vurderingen av Storebrand Livs finansielle stilling.

Beregningen av tekniske avsetninger er sentral i vurderingen av foretakets finansielle stilling. Finanstilsynet har identifisert noen punkter der foretaket benytter forutsetninger som innebærer at det kan stilles spørsmål ved om foretakets tekniske avsetninger er tilstrekkelige og i samsvar med kravene i regelverket, jf. finansforetaksloven § 14-8 som stiller krav til at forsikringstekniske avsetninger settes til det beløpet forsikringsforetaket vil måtte betale ved umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsforetak, og at avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte. Storebrand Liv har lagt til grunn forutsetninger i beregning av beste estimat som gir høyere (implisitte) fortjenestemarginer enn bransjen generelt. Se rapportens avsnitt 2.4.

Finanstilsynet påpekte i sin foreløpige rapport at styret må ta hensyn til ovennevnte forhold i vurderingen av foretakets finansielle stilling, risikoappetitt (nivå på kapitalmål) og konsernbidrag/utbytte. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av Storebrand Livs finansielle stilling.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vurderer at Storebrand Liv har en sterk finansiell stilling og at foretaket er godt rustet til å håndtere effektene av pandemien. Styret er enig med Finanstilsynet og ESRB i at usikkerheten fortsatt er større enn vanlig og at dette må tas høyde for når utbytte/konsernbidrag besluttes. Finanstilsynet legger til grunn at styret hensyntar foretakets faktiske risiko i vurderingen av finansielle stilling, risikoappetitt (nivå på kapitalmål) og konsernbidrag/utbytte.

Nærmere om eksponering mot kredittrisiko og næringseiendom

Kollektivporteføljens andel i rentepapirer og utlån har økt over tid og samlet eksponering mot eiendom øker (direkte og indirekte gjennom obligasjoner, utlån og aksjer). Finanstilsynet ba styret redegjøre for utviklingen i foretakets eksponering mot kredittrisiko og om samlet eksponering mot næringseiendom utgjør en konsentrasjonsrisiko. Finanstilsynet ba videre om styrets vurdering av risikoen i lys av den økte usikkerhet i realøkonomien og i finansmarkedene som følge av COVID-19 pandemien.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

2. FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

2.1 Overordnet styring og kontroll

2.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Forretningsstrategi

Storebrand Livs forretningsstrategi er oppsummert i styrets behandling av finansiell plan. Det gjennomføres en årlig planprosess hvor det settes finansielle mål for de kommende tre årene. Prosessen koordineres fra konsernet. Finanstilsynet har mottatt styrenotatet hvor endringer i foretakets forretningsstrategi dekkes. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål om det bør etableres et styrende dokument som dokumenterer alle sider ved foretakets forretningsstrategi og ikke kun aktuelle endringer i strategien.

Det følger av styrets svar at styret mener at den årlige dokumentasjonen av forretningsstrategiprosessen er grundig og fungerer godt som grunnlag for styrets beslutninger. Finanstilsynet registrerer at styret likevel er enig i at det kan være ytterligere klargjørende å skrive dette ut i form av et styrende dokument. Finanstilsynet tar til etterretning at dette ble fulgt opp i forretningsstrategiprosessen i 2020 og at et eget dokument som beskriver forretningsstrategien er etablert og behandlet av styret.

Risikostrategi mv.

Kapitalmål og utbyttepolitikk

Finanstilsynet registrerte i sin foreløpige rapport at det på konsernnivå er etablert som mål at solvenskapitaldekningen for gruppen skal være over 150 prosent med overgangsregler. Finanstilsynet er av den oppfatning at styringsmålet bør være basert på solvenskapitalkravet uten overgangsregler (det risikobaserte målet). Finanstilsynet registrerte at det følger av mottatt dokumentasjon at styrets risikoappetitt er basert på at målet skal nås uten overgangsregler. Finanstilsynet legger til grunn at dette klart kommer frem av konsernets styrende dokumenter og at det er konsistent med konsernets kommuniserte utbyttepolitikk.

Finanstilsynet registrerte at det ikke var etablert et tilsvarende kapitalmål for Storebrand Liv. Finanstilsynet er av den oppfatning at det bør utarbeides et slikt kapitalmål for Storebrand Liv basert på solvenskapitalkravet uten overgangsregler.

Styret opplyser i sitt svar at gjeldende kapitalmål for Storebrand Liv er at det skal være mindre enn 5 prosent sannsynlig at solvenskapitaldekningen faller under 100 prosent om ett år uten korrigerende tiltak. Styret merker seg at Finanstilsynet mener at kapitalmålet for Storebrand Liv bør konkretiseres og være basert på solvenskapitaldekningen uten overgangsregler. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil følge opp Finanstilsynets anbefalinger og fastsette konkrete kapitalmål. Etter Finanstilsynet vurdering bør utbytte ikke vurderes når kapitalmålet ikke er oppfylt.

Beredskaps- og gjenopprettingsplan

Finanstilsynet registrerte at det er etablert en "beredskaps- og gjenopprettingsplan" for Storebrand-konsernets finansielle stilling. Beredskapsplanen beskriver roller, ansvar og fordeling av oppgaver i beredskapsledelsen dersom foretak i konsernet eller konsernet samlet er truet av en finansiell svekkelse.

Finanstilsynet registrerte at det av planen følger at beredskapssituasjoner som utløser tiltakene i planen, kan oppstå som følge av ekstraordinært tap av verdi på eiendeler eller solvenskapital, ekstraordinære økninger i foretakets forsikringsforpliktelser og svekkelser i solvens- og andre kapitalkravberegninger som følge av uforutsette beregningstekniske forhold. Finanstilsynet er av den oppfatning at det bør defineres klarere kriterier for beredskapssituasjoner som skal utløse tiltakene i planen. Kriteriene bør være knyttet til etablerte risikomål og være konsistente med kriterier som utløser andre tiltak i det etablerte risikostyringssystemet som gjennomføring av en ekstraordinær ORSA-prosess.

Det følger av planen at en gjenopprettingsplan med tiltak vil bli utarbeidet av beredskapsorganisasjonen tilpasset den aktuelle situasjonen. Finanstilsynet er av den oppfatning at en gjenopprettingsplan for Storebrand-konsernet, herunder Storebrand Liv, bør foreligge før en beredskapssituasjon oppstår. Gjennom denne gjenopprettingsplanen må aktuelle tiltak og mulige effekter av disse identifiseres. Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til regelverket som gjelder for banker og krav som vurderes for forsikringsforetak i den pågående evalueringen av Solvens II-rammeverket. Finanstilsynet registrerte imidlertid at foretaket drøfter mulige beredskapstiltak blant annet i ORSA.

Finanstilsynet kan ikke se at styret i sitt tilsvarende kommenterer Finanstilsynets forventninger om at en gjenopprettingsplan for Storebrand-konsernet, herunder Storebrand Liv, bør foreligge før en beredskapssituasjon oppstår. Finanstilsynet legger til grunn at gruppen og foretaket utarbeider en gjenopprettingsplan basert på regelverket som gjelder for banker og krav som vurderes for forsikringsforetak i den pågående evalueringen av Solvens II-rammeverket.

Plan for ledelsestiltak

Fremtidige ledelseshandlinger påvirker de simulerte kontantstrømmene ved beregning av tekniske avsetninger og kan endre forutsetningene etter stress i beregningen av solvenskapitalkravet. Fremtidige ledelsestiltak skal være forankret i foretakets styre. Dokumentasjonen som brukes til dette formålet skal identifisere alle de relevante ledelsestiltakene og identifisere de særlige omstendigheter der ledelsestiltakene kommer til anvendelse. Det skal også dokumenteres hvilke

omstendigheter som kan gjøre at ledelsestiltakene ikke kommer til anvendelse og hvordan dette er tatt hensyn til i beregningene.

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at foretakets plan for fremtidige ledelsestiltak fremstår mer som beskrivelser av hvilke forutsetninger som legges til grunn i beregningen av tekniske avsetninger, enn et styrende dokument som forplikter foretaket med hensyn til hvilke tiltak som skal gjennomføres i fremtiden. Ledelsestiltakene skal være realistiske. Etter Finanstilsynets oppfatning krever dette at de er klart forankret i foretakets styrende dokumenter (det etablerte risikostyrings-systemet).

Det følger av styrets svar at planen er behandlet av risikoutvalget i Storebrand ASA i 2019 og at senere endringer er behandlet i Storebrands risikostyringskomite. Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at ledelseshandlinger i solvensmodelleringen regelmessig skal behandles og vedtas av styret. Finanstilsynet tar til etterretning at i forbindelse med foretakets investeringsstrategi for 2022 og antagelses- og forutsetningsprosess for solvens til 3. kvartal 2021, vil handlingsregler bli tydeliggjort og behandlet av styret i Storebrand Liv. Finanstilsynet legger til grunn at dette innebærer at foretakets handlingsregler blir klart forankret i foretakets styrende dokumenter.

2.1.2 Organisering og ansvarsforhold

Konsernstruktur

Storebrand Liv eier Storebrand Holding AB som igjen eier SPP. Selskapsporteføljen skal representere en buffer for forsikringskundene hvis det ikke er verdier nok i kollektivporteføljen til å dekke forsikringsforpliktelsene. I rapport etter tilsyn i 2014 la Finanstilsynet til grunn at styret sikrer at foretaket løpende vurderer om sammensetningen av selskapsporteføljen er forsvarlig sett i forhold til porteføljens formål. Finanstilsynet registrerte at foretaket gjør en vurdering av konsernstrukturen i vedlegg til finansiell plan for 2020. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for vurderingen.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at foretaket løpende vurderer om sammensetningen av selskapsporteføljen er forsvarlig sett i forhold til porteføljens formål.

Funksjonell organisering - beslutningsprosesser

Finanstilsynet legger til grunn at Storebrand Liv må være organisatorisk integrert i Storebrand-konsernet på en slik måte at det ikke er risiko for at det blir tatt beslutninger som ikke er i foretakets interesse. Vesentlige forhold som berører Storebrand Livs virksomhet, må formelt og reelt vurderes og besluttes av Storebrand Livs styre og ledelse. Finanstilsynet registrerer at dette styringsprinsippet synes å være klart nedfelt blant annet i konsernets "Overordnet styringsdokument Styring og kontroll Storebrand-konsernet".

Styret

Styrets involvering i beregning av tekniske avsetninger mv. for solvensformål

Finanstilsynet er av den oppfatning at styret og ledelsen på overordnet nivå må ta stilling til foretakets beregning av tekniske avsetninger, herunder sentrale forutsetninger for beregningene. Dette ble også kommunisert i Finanstilsynets rapport etter tilsyn i 2016. Finanstilsynet tok da til

etterretning at styret jevnlig behandler metodikk og modeller og tar stilling til sentrale forutsetninger i beregningene særlig gjennom behandlingen av aktuarfunksjonens rapport som utarbeides minst årlig. I sin foreløpige rapport bemerket Finanstilsynet likevel at styret må ta stilling til sentrale nye eller endrede forutsetninger før de gjennomføres og dermed også før de er omtalt i aktuarfunksjonens rapport. Finanstilsynet ba om status for styrets involvering i beregning av tekniske avsetninger mv. for solvensformål.

Det følger av styrets svar at styret tar stilling til sentrale nye og endrede forutsetninger og at hovedprosessen er årlig å vurdere forutsetninger i tilknytning til beregningene per tredje kvartal. Styret opplyser videre at det for beregningene per første kvartal 2021 ble gjort vesentlige endringer basert på Finanstilsynets foreløpige rapport og at styret har behandlet disse endringene. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Kontrollfunksjoner i andrelinjen

Organisering

Gruppens andrelinjefunksjoner er organisert i et funksjonelt ansvarsområde (*Group Risk & Compliance*) under felles ledelse av leder av gruppens risikostyringsfunksjon. Finanstilsynet merket seg imidlertid at lederne for de enkelte kontrollfunksjonene rapporterer direkte til administrerende direktør, og har en selvstendig rapporteringslinje til styret. Finanstilsynet oppfattet at gruppens andrelinjefunksjoner er etablert som en matriseorganisasjon hvor enkeltpersoner har ansvar innenfor flere områder og juridiske enheter. Finanstilsynet la til grunn at det er etablert klare ansvarsforhold innenfor konsernets juridiske struktur og at den funksjonelle organiseringen ikke innebærer interessekonflikter. Finanstilsynet påpekte at vurderinger av mulige interessekonflikter må gjøres løpende.

Finanstilsynet har i tidligere tilsynsrapporter blant annet stilt spørsmål om compliancefunksjonen bør være uavhengig av risikostyringsfunksjonen, og vist til at funksjonen har ansvar for å vurdere etterlevelse også knyttet til de oppgaver som er tillagt øvrige kontrollfunksjoner. Finanstilsynet la til grunn at mulige interessekonflikter ved en integrert organisering av kontrollfunksjonene kartlegges og at det vurderes hvordan eventuelle interessekonflikter kan håndteres. Finanstilsynet kunne ikke ut fra mottatt dokumentasjon, se at mulige interessekonflikter ved organiseringen av andrelinjefunksjonene er kartlagt og at håndtering av interessekonflikter berøres i for eksempel funksjonenes instruksjer.

Det følger av styrets svar at styret vurderer at organiseringen av andrelinjefunksjonene ikke innebærer vesentlige interessekonflikter. Finanstilsynet registrerer at styret likevel er enig i at vurderingen bør dokumenteres bedre og at det vil gjennomføres en kartlegging av mulige interessekonflikter i løpet av 2021 som vil behandles av styret. Finanstilsynet vil igjen fremheve den iboende interessekonflikten knyttet til at gruppens compliancefunksjon ikke fullt ut er uavhengig av gruppens øvrige andrelinjefunksjoner. Finanstilsynet er av den oppfatning at i en gruppe av Storebrands størrelse bør gruppens compliancefunksjon ikke kun være uavhengig av gruppens førstelinjefunksjoner, men også være uavhengig av øvrige andrelinjefunksjoner.

Ressurser

Finanstilsynet forventer at den enkelte kontrollfunksjon har nødvendige ressurser og kompetanse til å gjennomføre uavhengig kontroll av foretakets virksomhet. Finanstilsynet påpekte på generelt

grunnlag at andrelinjens kontrollhandlinger og risikovurderinger ikke kun kan baseres på kontroller og vurderinger gjennomført av kontrollfunksjoner etablert i foretakets førstelinje.

Finanstilsynet oppfattet det slik at aktuarfunksjonen i Storebrand Liv består av én person – leder av funksjonen. Finanstilsynet registrerte at leder av aktuarfunksjonen i Storebrand Liv også utøvde aktuarfunksjonen i Storebrand Forsikring AS. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål ved at aktuarfunksjonen i et foretak av Storebrand Livs størrelse og kompleksitet utgjør mindre enn én full stilling.

Finanstilsynet oppfattet det slik at leder av risikostyringsfunksjonen i Storebrand Liv alene dekket funksjonens overvåking av markedsrisiko, herunder i datterforetaket SPP. Vedkommende er også hovedansvarlig for arbeidet med å utvikle intern modell for vurdering av foretakets markeds- og forsikringsrisikoer. Finanstilsynet viste også til Finanstilsynets påpekninger i rapport etter IT-tilsyn i Storebrand Liv om vurderte svakheter i risikostyringsfunksjonens oppfølging av IT-risiko. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål ved om risikostyringsfunksjonen i Storebrand Liv har tilstrekkelige ressurser.

Styret bekrefter i sitt svar at Storebrand Forsikring AS i løpet av 2021 ikke lenger vil utkontraktere sin aktuarfunksjon til Storebrand Liv. Styret påpeker at dette øker ressursene i aktuarfunksjonen i Storebrand Liv til ett årsverk. Styret opplyser videre at leder for risikostyringsfunksjonen i Storebrand Liv ikke lenger vil utøve risikostyringsfunksjonen i SPP. Videre er modellvalidering styrket med ett årsverk, under leder av gruppens risikostyringsfunksjon. Finanstilsynet registrerer at styret med disse endringene vurderer at de uavhengige kontrollfunksjonenes ressurser er tilstrekkelige. Finanstilsynet legger til grunn at styret løpende vurderer om kontrollfunksjonenes ressurser er tilstrekkelige.

2.1.3 Måling av risiko

Egenvurdering av risiko og solvens (ORSA)

EIOPAs tilsynsuttalelse om ORSA i lys av COVID-19-pandemien

Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til EIOPAs utkast til tilsynsuttalelse (supervisory statement) om ORSA i lys av COVID-19-pandemien. Endelig tilsynsuttalelse ble publisert 19. juli 2021. Finanstilsynet tok i sin foreløpige rapport til etterretning at Storebrand Liv i tråd med foretakets ORSA-retningslinjer, gjennomførte en ekstraordinær egenvurdering i mai/juni 2020.

EIOPA fremhever det ekstraordinære i situasjonen og at det fortsatt er stor usikkerhet. Foretakene bør vurdere usikkerheten knyttet til COVID-19-pandemien for alle sider av sin virksomhet og mulig fremtidig påvirkning på både kort og lang sikt.

Forutsetninger for fremskrivingene i ORSA

Deterministiske fremskrivinger av solvensmargin vektlegges i foretakets ORSA. Fremskrivingene baserer seg på antagelser om fremtidig avkastning på midler og antagelser om vekst, overskudd i datterselskaper mv. i finansiell plan. Antagelsene antas å være vesentlige for fremskrivingene, men kommer ikke tydelig frem i ORSA-dokumentet for 2019. I ORSA-dokumentet for 2020 er forutsetninger lagt inn, men på et overordnet nivå. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at antagelsene bør samles og komme tydelig frem.

Finanstilsynet registrerer at styret merker seg Finanstilsynets anbefaling om en samlet oversikt over sentrale forutsetninger for framskrivningene og vil følge opp dette i ORSA-prosessen for 2021.

Stresstester

Finanstilsynet viste til stresstestene som benyttes i foretakets løpende risikostyring. Finanstilsynet registrerte fra mottatte utbyttemeldinger at forutsetningene i stresstestene er endret fra 2021 for bedre å gjenspeile en risiko lik 1 av 10 år. Som følge av at rentenivået har falt mye i 2020, var rente ned stresset i den ene stresstesten halvert. Det var også lagt inn at volatilitetsjusteringen øker som en konsekvens av kredittpremieøkningen. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål ved disse endringene i lys av usikkerheten og markedsvolatiliteten det siste året.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret etter det store rentefallet som inntraff i 2020, vurderte at sannsynligheten for et tilsvarende stort fall i rentenivå var redusert og at dette burde gjenspeiles i kalibreringen av stresstester. Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved dette i lys av den økte markedsvolatiliteten.

Styret fremfører at endringen må ses i sammenheng med at hovedhensikten med stresstestene er å måle resultatrisiko, og at styret for solvensrisiko også vurderer andre stresstester og scenarioer, spesielt effekten av varig lav rente. Finanstilsynet merker seg fra styrets svar at endret kalibrering av renterisiko for stresstesten ikke betyr at styret er mindre opptatt av nedsiderisiko for solvens fra lave renter.

Styret skriver at for å gjøre stresstestene mer realistiske, er det lagt inn at volatilitetsjusteringen endres når kredittpåslagene endres. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om dette er hensiktsmessig, ettersom volatilitetsjusteringen også påvirkes av rentenivået og andre forhold som ikke nødvendigvis vil inntreffe samtidig med endringer i kredittpåslagene i foretakets portefølje.

Nærmere om styring av klimarisiko

Finanstilsynet forventer at klimarisiko dekkes i forsikringsforetakenes system for risikostyring. Det følger av Storebrand Livs retningslinjer for risikohåndtering at klimarisiko måles og følges opp gjennom samme rammeverk som er etablert for forretningsrisiko og at vurderingen i hovedsak er skjønnsmessig. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at Storebrand Liv har et større fokus på å kvantifisere foretakets klimarisiko fremover. Finanstilsynet forventer at foretakene omtaler klimarisiko i ORSA, herunder at det utarbeides kvalitative og kvantitative scenarier. Finanstilsynet registrerte at det gjøres kvalitative vurderinger av klimarisiko i foretakets ORSA for 2020. Finanstilsynet ba om styrets vurdering av foretakets klimarisiko og planer for videreutvikling av kvantitative analyser.

Styret gir i tilsvaret uttrykk for at det vurderer at en grundig kvalitativ vurdering er viktigst for å forstå og håndtere risikoen for Storebrand Liv. Styret påpeker at mye av risikoen, både for investeringene og for forsikringsforpliktelsen, er overgangsrisiko som påvirker økonomien og finansmarkedene. Styret fremholder at klimarisiko er ett av mange forhold som er relevant for verdsettelse, men at klimaeffekten er umulig å isolere fra andre forhold som påvirker økonomien og finansmarkedet. Styret påpeker at muligheten for, og verdien av kvantifisering, må ses i sammenheng med dette. Finanstilsynet registrerer samtidig at styret bekrefter at Storebrand Liv vil prioritere arbeidet med å videreutvikle et rammeverk for å vurdere klimarisiko, herunder kvantifisering av risikoen. Finanstilsynet viser i den sammenheng til EIOPAs "Opinion on the

supervision of the use of climate change risk scenarios in ORSA" som gir uttrykk for tilsynsmyndighetenes forventninger når det gjelder vurdering av klimarisiko i ORSA på kort og lang sikt.

2.1.4 Overvåking og rapportering

Kontinuitet og beredskap

Finanstilsynet har mottatt retningslinjer for krisehåndtering, beredskap og kontinuitetsplanlegging i Storebrand-konsernet og overordnet beredskapsplan for Storebrand ASA/Storebrand Liv. Koronavirusutbruddet viser ny sårbarhet. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at Storebrand Liv har evaluert sine beredskapsplaner i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for eventuelle vesentlige endringer.

Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

2.2 Kapitalforvaltningsområdet

2.2.1 Strategi og sentrale retningslinjer

Kapitalforvaltningsstrategien

Rammeverk

Finanstilsynet forventer at styret gir klare føringer for hvordan kapitalforvaltningen skal utøves. Finanstilsynet har mottatt Storebrand Livs "Investeringsstrategi 2020 Garanterte produkter". Etter Finanstilsynets oppfatning fremstår dokumentet mer som et saksfremlegg/analyse av innretningen av kapitalforvaltningen enn en klar etablering av styrets rammeverk for forvaltningen. Det er for eksempel ikke klart definert hva som er referanseindeksene for de ulike aktivklassene. Finanstilsynet er av den oppfatning at det bør gis en klar fremstilling/oppsummering av rammene og retningslinjene som styret gjennom strategien har vedtatt skal ligge til grunn for kapitalforvaltningen. Etter Finanstilsynets vurdering er det ikke tilstrekkelig at dette eventuelt fremkommer av investeringsmandater knyttet til inngåtte forvaltningsavtaler. Finanstilsynet registrerte imidlertid at overordnede rammer følger av dokumentet "Risikoappetitt og risikostrategi 2020" og at enkelte overordnede rammer og retningslinjer følger av dokumentet "Retningslinjer for ALM, investerings- og likviditetsrisiko for Storebrand Livsforsikring AS - 2020".

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil inkludere referanseindekser for de ulike aktivklassene, samt en klarere fremstilling av rammene og retningslinjene som styret har vedtatt, i fremtidige investeringsstrategier.

Finanstilsynet forventer at investeringsprofiler og investeringsuniverset for investeringsvalgprodukter er klart definert og velges i kundenes beste interesse. Finanstilsynet har mottatt dokumentet "Investeringsstrategi 2020 - Produkter med investeringsvalg". Finanstilsynet registrerte at det i strategien ikke er definert hva som er referanseindeksene for de ulike aktivklassene i de etablerte investeringsvalgprofilene selv om det er etablert rammer for aktiv risiko (tracking error). Finanstilsynet registrerte for øvrig at rammene for aktiv risiko er oppgitt å være like høye for indeksprofilene som de øvrige profilene.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i Finanstilsynets påpekning og har fra og med Investeringsstrategi 2021 inkludert referanseindekser for de ulike aktivklassene. Finanstilsynet registrerer at styret oppgir at rammene for aktiv risiko er angitt som en forenklet styringsparameter,

men at styret er enig med Finansstilsynet i at det er hensiktsmessig å presisere ulikheter mellom indeksprofilene og de øvrige profilene tydeligere i fremtidige investeringsstrategier.

Forvaltning i tråd med kundenes interesser

Styret bør i strategien sikre at foretakets investeringer oppfyller forsvarlighetsprinsippet og at kundeporteføljer forvaltes i tråd med kundenes interesser. Finanstilsynet kunne ikke se at kundenes interesser eksplisitt blir berørt i investeringsstrategien for garanterte produkter. Finanstilsynet registrerte imidlertid at det i "Retningslinjer for ALM, investerings- og likviditetsrisiko for Storebrand Livsforsikring AS - 2020" følger at et sentralt hensyn som skal vurderes ved utforming av investeringsstrategien, er at kundenes interesser blir ivaretatt på en betryggende måte.

Finanstilsynet registrerte videre at håndtering av interessekonflikter knyttet til disponeringer i kollektivporteføljen var et agendapunkt i risikostyringskomiteens møte i februar 2020.

Finanstilsynet er av den oppfatning at ivaretagelse av kundenes interesser eksplisitt bør dekkes i investeringsstrategien. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for hvordan foretaket sikrer at kundenes interesser blir ivaretatt.

Finanstilsynet registrerer at styret merker seg Finanstilsynets innspill om at investeringsstrategien skal gi en tydelig beskrivelse av hvordan kundenes interesser ivaretas, og at dette er fulgt opp i investeringsstrategien for 2021. Finanstilsynet legger for øvrig til grunn at foretakets retningslinjer sikrer at det ikke oppstår interessekonflikter mellom kunder og kunde grupper eller mellom kunder og foretaket. Se også punktet nedenfor.

Nærmere om enkelte forhold relatert til kundevern

Retningslinjer for overføring av eiendeler mellom underporteføljer i kollektivporteføljen

Foretakets retningslinjer for overføring av finansielle anleggsmidler mellom underporteføljer i kollektivporteføljen følger av "Retningslinjer for ALM, investerings- og likviditetsrisiko for Storebrand Livsforsikring AS - 2020". Finanstilsynet oppfattet det slik at overføring av eiendeler mellom underporteføljer er etablert som et viktig virkemiddel i foretakets risikostyring. For 2020 var investeringsstrategien for anleggsobligasjoner å styre risikoen gjennom å allokere en større andel obligasjoner med høy nominell avkastning og lav kredittrisiko til fripoliser som har høy grunnlagsrente og lite tilleggsavsetninger.

Finanstilsynet registrerte fra retningslinjene at finansielle anleggsmidler kan overføres mellom underporteføljer, om det vurderes å være "saklig" grunnlag. Saklig grunnlag inkluderer overføringer som ledd i tilpasning av eiendeler til underporteføljens rentegaranti eller andre forpliktelser. Det følger av retningslinjene at overføringen skal skje til regnskapsmessig bokført verdi.

Finanstilsynet merket seg at det generelt følger av foretakets retningslinjer at ved valg av eiendeler til porteføljer og ved endring av sammensetning av porteføljer, skal mulige interessekonflikter mellom kunder eller mellom foretak og kunder vurderes.

Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for de vurderingene som ligger til grunn for at finansielle anleggsmidler overføres mellom underporteføljer til bokført verdi og ikke til markedsverdi, samt begrunne de vurderinger som er gjort med hensyn til etterlevelse av kravet til god forretningsskikk og plikten til å sørge for at det ikke skjer urimelig forskjellsbehandling av kunder.

Det følger av styrets svar at styret legger til grunn at samlet risikokapasitet kommer alle kunder til gode, uavhengig av når den enkelte kundes midler kommer inn eller går ut av kollektivet gjennom for eksempel premier, pensjonsutbetaling eller flytting. Styret fremhever at det i 2020 særskilt drøftet overføring av anleggsporeføljer mellom kunder innad i kollektivporteføljen til bokført verdi. Styrets vurdering er at dette prinsippet best understøtter målet om å møte den garanterte ytelsen for alle kunder på kort og lang sikt, og at hensynet til likebehandling av kunder også blir ivaretatt ved at risikostyringen skal sikte mot mer likhet i mulighet til oppregulering over tid, og samlet sett ivaretar kravet til god forretningsskikk. Styrets vurdering er for øvrig at overføringer av anleggsmidler mellom kollektivporteføljens kunde profiler til bokført verdi er konsistent med at flytting, premieinnbetalinger og pensjonsutbetalinger, er spesifisert å skulle skje til bokført verdi for anleggsmidler.

Når foretaket opererer med underporteføljer i kollektivporteføljen, mener Finanstilsynet at det oppstår en interessekonflikt når finansielle instrumenter flyttes mellom underporteføljene og mellom kundegrupper til en annen verdi enn markedsverdi. Finanstilsynet er av den oppfatning at interessekonflikten som oppstår som følge av ovennevnte praksis best unngås ved å legge markedsverdi til grunn ved overføring mellom underporteføljer i kollektivporteføljen. Finanstilsynet påpeker i denne sammenheng at et mål om likhet i regulering av pensjonsytelsene på tvers av kundegrupper verken reduserer eller håndterer interessekonflikten mellom kundegrupper, og at et slikt mål tvert imot kan innebære urimelig forskjellsbehandling av kundegrupper. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket revurderer sin praksis.

Overordnede sikringsforretninger i kollektivporteføljen

I foretakets risikostyring benyttes renteswapper og swapsjoner for å øke eiendelenes rentedurasjon og dermed redusere foretakets samlede renterisiko (balansestyring/ALM). Dette hadde en betydelig dempende effekt på reduksjon i solvenskapitaldekningen i 2020 som følge av det betydelige fallet i rentenivået. Finanstilsynet forstod det slik at sikringsforretningene gjennomgående er en del av foretakets kollektivportefølje og ikke selskapsporteføljen. Finanstilsynet ba styret redegjøre nærmere for hvorfor det er i kundenes interesse at slike sikringsforretninger er en del av kollektivporteføljen.

Det følger av styrets svar at av renteswapper og swapsjoner ikke kan vurderes som rene sikringsforretninger, men som et virkemiddel for å gi en god og egnet samlet risikotakning. Styret vurderer at renteksponeringen bør ligge i kundeporteføljene for å komme kundene til gode. Styret fremhever at eksponeringen gir lavere reinvesteringsrisiko, positiv diversifiseringseffekt mot andre aktiva som gir risikopremier og tilhørende mulighet for høyere forventet avkastning, og høsting av terminpremie til beste for kundene. Finanstilsynet legger til grunn at styret til enhver tid sikrer at foretakets retningslinjer og praksis er i tråd med kundenes interesser.

Sikkerhetsstillelse til fordel for andre kundeporteføljer

Det følger av mottatt dokumentasjon at det i forbindelse med den betydelige svekkelsen av den norske kronen i mars 2020 ble stilt sikkerhet med verdipapirer i kollektivporteføljen for sikkerhets-/margin krav knyttet til valutaderivater i investeringsvalgporteføljen. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for dette.

Styret fremhever i sitt svar at Storebrand Liv er én juridisk motpart, og at foretakets motparter derfor vil nettoføre sikkerhetskrav og -stillelse på tvers av produkter, kunder og instrumenter.

Styret skriver at foretakets erfaringer fra 2020 illustrerer fordelene ved at sikkerhetsstillelse nettes på toppnivå, samtidig som det viser ulempene av å benytte verdipapirfond sammen med valuta-sikringsposisjoner som krever umiddelbar sikkerhetsstillelse. Finanstilsynet registrerer at det i lys av erfaringene er gjennomført flere tiltak for å redusere behovet for sikkerhetsstillelse på tvers av produktene. Finanstilsynet legger til grunn at styret til enhver tid sikrer at foretakets retningslinjer og praksis er i tråd med berørte kundegrupperes interesser, herunder at alle disposisjoner knyttet til aktiva som er tilordnet ulike kundegrupper skjer til markedsmessige vilkår.

Kostnader knyttet til kapitalforvaltningen

Finanstilsynet viser til at en viktig forutsetning i forsikringsvirksomhetsloven og dens regler om pristariffer og premier, er prinsippet om at pensjonsinnretningene selv må bære risikoen for eventuelle underskudd på kostnadsresultatet i et år, men der pensjonsinnretningene til gjengjeld har rett til alt overskudd på kostnadsresultatet. Dette må ses i sammenheng med gjeldende overskuddsmodell som prinsipielt skiller mellom overskudd på henholdsvis årets kostnadsresultat, avkastningsresultat og risikoresultat. Underskuddet på kostnadsresultatet kan ikke dekkes ved fradrag i de overskudd på avkastnings- eller risikoresultatet som skal fordeles mellom og tilordnes forsikringskontraktene. Pensjonsinnretningene har som hovedregel heller ikke rett til andel av overskudd på avkastnings- og risikoresultat. Dersom forvaltningskostnader blir avregnet mot den avkastning som er oppnådd, vil dette føre til at forsikringskundene dekker kostnader som ellers skulle vært betalt av pensjonsinnretningen.

Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret bekrefte at Storebrand Liv fører forvaltningshonorarer i verdipapirfond og alternative investeringsfond mv. som en kostnad til fradrag i kostnadsresultatet (bruttoføring) og ikke til fradrag i avkastningsresultatet.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at Storebrand Liv benytter diskresjonær forvaltning for om lag 95 prosent av kollektivporteføljen. Finanstilsynet oppfatter styrets svar slik at avtalte forvaltningshonorarer føres over kostnadsresultatet og at ingen kostnader belastes avkastningsresultatet. Det er på bakgrunn av styrets svar noe uklart for Finanstilsynet hva som er praksis for de resterende investeringene i kollektivporteføljen. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer at foretakets praksis er i tråd med Finanstilsynets likelydende brev av 7. april 2021 (Pensjonsinnretningers behandling av forvaltningsvederlag ved plassering av kundemidler til forvaltning i fond). Finanstilsynet ber om å bli opplyst om eventuelle avvik.

Styring av likviditetsrisiko mv.

Likviditetsrisiko knyttet til derivater mv.

Markedsuroen i 2020 medførte betydelige endringer i markedskurser og den historiske svekkelsen i den norske kronen medførte betydelig økning i krav om sikkerhet for inngåtte valutaderivater. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for effekten av økte sikkerhets-/marginkrav for Storebrand Liv og om markedshendelsene i 2020 kunne håndteres innenfor foretakets etablerte system for likviditetsstyring. Finanstilsynet la til grunn at foretaket har evaluert sin likviditetsstrategi, herunder beredskapsplanen for likviditet, i lys av erfaringene fra 2020 og ba styret redegjøre for eventuelle endringer i foretakets likviditetsstyring.

Det følger av styrets svar at markedssituasjonen i mars 2020 gikk utover hva som var lagt til grunn i foretakets stress-scenarioer. Styret fremhever at Storebrand Liv likevel hadde tilstrekkelig likviditet og at det ikke oppsto økonomiske tap knyttet til likviditetssituasjonen. Finanstilsynet registrerer at

Storebrand Liv etter en gjennomgang av likviditetsstyringen har gjennomført følgende tiltak basert på erfaringene fra mars 2020: -Etablert rammer som begrenser kollektivporteføljens sikkerhetsstilling for innskuddsbaserte produkter. - Etablert statspapirinvesteringer i porteføljer med investeringsvalg som diskresjonær portefølje. -Reforhandlet enkelte CSA-er, som nå gir mulighet for å stille covered bonds som sikkerhet.

Likviditetsrisiko i foretakets investeringsvalgprofiler

Finanstilsynet registrerte at enkelte av Storebrand Livs investeringsvalgprofiler hadde eksponering mot illikvide eiendeler. For eksempel hadde *Storebrand Balansert Pensjon* rundt 10 prosent i de illikvide aktivklassene Private Equity og eiendom, samt 4 prosent i illikvide lån. Det kunne videre investeres i "infrastruktur egenkapital". Finanstilsynet ba styret redegjøre for hvordan foretaket sikrer forsvarlig daglig verdivurdering av illikvide eiendeler og styrer foretakets likviditetsrisiko.

Det følger av styrets svar at det for de fleste illikvide eiendelene vil foreligge kvartalsvis verdsettelse gjennom tredjeparter, men at det mellom disse tidspunktene benyttes en estimert markedsfaktor for å beregne den daglige verdien av eiendelene. Finanstilsynet legger til grunn at styret sikrer forsvarlig daglig verdivurdering. Finanstilsynet merker seg at styret vurderer at likviditetsrisikoen er lav.

Avtaler om sikkerhet knyttet OTC-derivatkontrakter - systemrisiko

ESRB har anbefalt at finansielle og ikke-finansielle motparter som inngår OTC-derivatkontrakter som ikke er gjenstand for clearing gjennom en sentral motpart bør påse at risikostyringsmodellen ikke resulterer i plutselige og signifikante endringer i bilaterale marginkrav, eller krav til kvaliteten av sikkerheten når det finner sted nedgradering i kredittrating. Finanstilsynet ba Storebrand Liv om å vurdere sin etablerte risikostyringsmodell opp mot ESRBs anbefaling.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at foretakets etablerte risikostyringsmodell er i tråd med ESRBs anbefaling.

2.2.2 Organisering og ansvarsforhold

Uavhengig kontroll og rapportering knyttet til kapitalforvaltningen

Foretaket bør ha etablert tilstrekkelig uavhengige enhet(er) med et klart definert ansvar for løpende måling, overvåking, rapportering og kontroll av markeds- og kredittrisiko. Enheten(e) bør rapportere uavhengig av enheter med resultatansvar.

Finanstilsynet registrerte at enheten "Balanse og kapitalstyring" har det utøvende ansvaret i Storebrand Liv for kapitalforvaltningen knyttet til de garanterte pensjonsforpliktelsene og selskapskapitalen, herunder ansvaret for løpende oppfølging av den utkontrakterte virksomheten (konsernintern og -ekstern utkontraktering). Det var noe uklart for Finanstilsynet hvordan den uavhengige kontrollen av denne enhetens utøvelse av kapitalforvaltningen er organisert, herunder hvordan Storebrand Liv sikrer uavhengig rapportering av oppnådde resultater. Finanstilsynet oppfattet at risikostyringsfunksjonen i Storebrand Liv ikke har en slik rolle. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre nærmere for den uavhengige kontrollen av kapitalforvaltningen i Storebrand Liv.

Finanstilsynet registrerer at styret i sitt tilsvarende redegjør for Storebrand Livs oppfølging av oppdragstaker og kontroll som gjennomføres internt hos oppdragstaker. Styret oppgir videre at

Investment Controller i Storebrand Liv utarbeider en ukentlig risikorapport, følger opp bruddmeldinger fra oppdragstaker og har som oppgave å påse at investeringene er innenfor alle rammer gitt av styret. Styret viser også til at risikostyringsfunksjonen følger opp og rapporterer investeringsavkastning, risiko og vesentlige hendelser eller rammebrudd, til styret månedlig og i alle styremøter. Det er imidlertid fortsatt uklart for Finanstilsynet om det er etablert tilstrekkelig uavhengig kontroll av den utøvende enheten i Storebrand Liv.

2.2.3 Overvåking og rapportering

Rapportering til styret om kapitalforvaltningen

I rapporteringen til styret og ledelsen bør de målevariablene som er definert i strategi, rammedokumenter og overordnede retningslinjer, inngå.

Enheten "Balanse og kapitalstyring" oppgis ukentlig å rapportere om status for avkastning og risiko i kollektivporteføljen og selskapsporteføljen, herunder i hvilken grad risikorammer er utnyttet. Finanstilsynet registrerte at rapporten dekker de overordnede risikorammene som følger av risikostrategien. Rammer som følger av øvrige styrende dokumenter, herunder investeringsstrategiene, ser ikke ut til å være inkludert. Rapporten distribueres til konsernledelsen og til risikostyringsfunksjonen. Videre utarbeider risikostyringsfunksjonen en månedlig risikorapport som dekker de samme risikomålene. Risikorapporten distribueres til styret og konsernledelsen.

I rapport etter tilsyn i 2014 uttalte Finanstilsynet at det ikke forelå en helhetlig og fullstendig tilbakerapportering av utnyttelse av de rammene som styret har fastsatt for kapitalforvaltningen. Finanstilsynet la da til grunn at utnyttelse av rammene som er fastsatt av styret jevnlig tilbakerapporteres til styret. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at en fortsatt ikke kunne se at det er etablert en slik praksis.

Det følger av styrets svar at styret mottar månedlig rapport om resultatet av forvaltningen og resultatrisikoen for de stresstestene styret har fastsatt. For øvrige rammer får styret rapport om eventuelle vesentlige rammebrudd. Styret påpeker at dette må ses i sammenheng med at forvaltningen er svært langsiktig og at det normalt er begrensende endringer i eksponering. Finanstilsynet registrerer at styret merker seg at Finanstilsynet etterlyser en jevnlig rapportering av utnyttelsen av alle rammer fastsatt av styret og tar til etterretning at styret vil følge opp dette og påse at rapporteringen er tilstrekkelig detaljert.

2.3 Forsikringsområdet

Strategidokumenter mv.

Finanstilsynet forventer at det foreligger en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer, fastsette hvordan disse skal styres og måles samt hvordan utvikling av de ulike risikoer skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at Finanstilsynets forventninger til en forsikringsstrategi i stor grad reflekteres i foretakets retningslinjer for risikohåndtering, men risikomål og rammer med tilhørende handlingsregler er i liten grad nærmere spesifisert i foretakets forsikrings-

strategi. Finanstilsynet registrerte at første forsvarslinje på forsikrings siden er organisert med produktfunksjoner, og forventer at strategidokumentene reflekterer dette gjennom etablerte risikorammer på produktnivå (bransjenivå) for alle de aktuelle forsikringsrisikoene. Finanstilsynet påpekte at aktuelle forsikringsrisikoer er dødsrisiko, opplevelsesrisiko, uførerisiko og reaktiveringsrisiko (biometrisk risiko) samt kostnadsrisiko, katastroferisiko, renterisiko, avgangsrisiko mv.

Retningslinjene for risikohåndtering definerte forsikringsrisiko som risikoen for tap knyttet til inntrufne forsikringstilfeller utover det forventede nivået, eller at reservene beregnes utilstrekkelig. Finanstilsynet påpekte at dette må bety at både forsikringsrisiko forbundet med premiefastsettelse og forsikringsrisiko forbundet med avsetninger skal tas hensyn til.

Systemet for styring og kontroll bør legge til rette for løpende verifisering av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget og påse at dette står i rimelig forhold til den risikoen foretaket har overtatt. Retningslinjene for risikohåndtering legger til rette for dette og påpeker at det skal utvikles nøkkeltall og indikatorer som gir ledelse og styre et grunnlag for å vurdere nivå på, og endring i, risiko. Fra mottatt dokumentasjon fremkommer rapportering av forsikringsrisiko på et mer aggregert nivå. Finanstilsynet stilte derfor i sin foreløpige rapport spørsmål ved om retningslinjene for risikohåndtering er godt nok implementert i rapporteringen slik at denne gir styret et godt grunnlag for å vurdere forsikringsrisiko.

Det følger av styrets svar at rapporteringen av forsikringsrisiko fra risikostyringsfunksjonen er under videreutvikling og at det legges opp til en kvartalsvis rapportering av forsikringsrisiko i risikorapporten til styret. Finanstilsynet tar til etterretning at styret med disse endringene anser at rapporteringen er hensiktsmessig.

Opplevelsesrisiko (levealdersrisiko)

Av mottatt dokumentasjon registrerte Finanstilsynet at foretaket inntil nylig, av systemmessige årsaker, ikke har kunnet skille risikoresultatene korrekt mellom dødsrisiko og levealdersrisiko. Dette betyr etter Finanstilsynets forståelse at dødsrisiko og opplevelsesrisiko har blitt sett i sammenheng frem til 2019. Finanstilsynet påpekte at opplevelsesrisiko må anses som en betydelig risiko for foretaket. K2013 er en modulær tariff der hver enkelt dekning står for seg selv risikomessig, slik at dødsrisiko og opplevelsesrisiko skal beregnes separat. Marginene rapportert i risikoresultatene over de siste årene tilsier etter Finanstilsynets vurdering at levealdersrisiko burde vært gitt stor oppmerksomhet. Finanstilsynet la til grunn at systemsvakhetene ikke har medført feil beregning eller fordeling av risikoresultater, og ba styret bekrefte dette. Finanstilsynet ba videre foretaket gjennomføre en analyse der risikoresultatene etterregnes fra 2017 slik at utvikling i levealdersrisiko kan sees isolert fra dødsrisiko.

Styret bekrefter i sitt svar at foretaket frem til 2019 ikke har skilt korrekt mellom dødsrisiko og opplevelsesrisiko ved beregning av risikoresultater for hver gruppe av kontrakter. Foretaket har etter det stedlige tilsynet gjennomført en analyse av risikoresultatene for de relevante produkter for årene 2017-2019 slik at utvikling i opplevelsesrisiko kan sees isolert fra dødsrisiko. Analysen viser at risikoresultatene samlet for døds- og opplevelsesrisiko ikke endres for noen av årene 2017-2019, men det opplyses at det har vært et mindre avvik ved fordeling av risikopremier og erstatninger innenfor de ulike gruppene av kontrakter.

Finanstilsynet registrerer at styret i sitt svar opplyser at dette ikke har medført vesentlige feil i kontoføringen. Finanstilsynet finner det kritikkverdig at foretaket ikke har skilt korrekt mellom dødsrisiko og opplevelsesrisiko ved beregning av risikoresultatet for hver gruppe av kontrakter. Finanstilsynet legger til grunn at overskudd på risikoresultatet årlig fordeles mellom de enkelte kontrakter i hver gruppe av kontrakter etter forholdet mellom de risikopremier som er betalt for den enkelte kontrakt.

Av den gjennomførte analysen fremkommer det at opplevelsesresultatene fra 2017 til 2019, som opprinnelig var rapportert å være negative, ved korrigert beregning i sum er svakt positive.

Øvrige forhold tilknyttet forsikringsområdet

Rett til overskudd for pensjoner under utbetaling fra ettårige risikodekninger

Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til sitt brev til foretaket datert 5. oktober 2017 om reaktiveringsresultat for løpende uførepensjon. Brevet er knyttet til kollektive kontrakter. Finanstilsynet viste videre til brev til Finans Norge av samme dato. Brevet til Finans Norge gjelder tildeling av overskudd til løpende pensjoner for alle typer kontrakter. I brevene har Finanstilsynet påpekt at en uførepensjon under utbetaling ikke anses som en risikoforsikring av høyst ett års varighet. Pensjon under utbetaling har krav på både tilordnet andel av avkastningsoverskudd og tilordnet andel av overskudd på risikoresultat. Dette gjelder både kollektive og individuelle produkter, og har sin bakgrunn i at kapittel 3 i forsikringsvirksomhetsloven både gjelder kollektiv og individuell livsforsikring.

Styret viser i sitt svar til at foretaket siden 1997 har solgt rene risikoprodukter meldt uten overskuddsdeling og siden 1999 har solgt barneforsikring hvor kunden kan velge å tilknytte uførepensjon. Det opplyses videre at foretaket er innstilt på å utvikle et nytt individuelt uførepensjonsprodukt som gir den uføre rett til overskudd på avkastningsresultat og risikoresultat. Finanstilsynet understreker at pensjon under utbetaling har krav på tilordnet andel av avkastningsoverskudd og tilordnet andel av overskudd på risikoresultat og legger til grunn at foretaket innretter sin praksis etter dette.

Prising av innskuddspensjonsordninger

Forsikringsvirksomhetsloven har regler for utforming av pristariffer. Dette innebærer blant annet at foretaket skal sørge for at premier vil stå i rimelig forhold til den risiko som overtas og de tjenester som ytes, og krav om at det ikke vil skje urimelig forskjellsbehandling mellom produkter, produktkombinasjoner eller kundegrupper. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonsinnretningene benytter en pristariff som er tilstrekkelig til å gi sikkerhet for at forpliktelsene blir oppfylt. Dette må innebære at pensjonsinnretningen ved prisfastsettelsen forventer positive resultater. Livforetakene er forpliktet til å følge sine pristariffer ved prisfastsettelse. Dette innebærer at konkrete forskjeller i risiko knyttet til person kan vektlegges ved prissetting, men at formålet bak regelverket ikke vil oppnås dersom pristariffene baseres på et spillerom for foretakene i prissettingen hvor forhandlingene med kunden blir endelig avgjørende for beregningen av premien. Foretaket skal fastsette sine priser basert på objektive kriterier, og uten noen form for forhandlinger utenfor pristariffens rammer. Finanstilsynet ba om styrets kommentarer.

Styret redegjør i sitt svar for foretakets erfaringer fra aktivitet og resultater i bransjen i 2020 og forventninger til 2021. Styret redegjør videre for hvordan foretaket fastsetter, følger opp og fornyer

sin pristariff. Finanstilsynet legger til grunn at pristariffen fastsettes slik at pensjonsinnretningen ved prisfastsettelsen forventer positive resultater i henhold til lovens rammer.

Forsikringsteknisk beregningsgrunnlag for risikodekninger - risikoklassifisering med maskinlæring

Foretaket har meldt og tatt i bruk maskinlæring for risikoklassifisering av risikodekninger. Maskinlæringen innebærer et økt antall forklaringsvariabler sammenlignet med det som ble brukt i tidligere risikoklassifiseringsmodell, og en løpende vurdering av vektleggingen av hver enkelt forklaringsvariabel. Forklaringsvariablene omfatter blant annet om bedriftskundens pensjonsordning har uførepensjon, bedriftskundens postnummer og snittlønn bedrift/ snittlønn næring.

Finanstilsynet ser at maskinlæring med et økt antall forklaringsvariabler kan gi økt nøyaktighet i risikoklassifiseringen av risikodekninger, og slik sett bidrar til at foretakets premier står i forhold til den risiko som overtas. Det er imidlertid risiko for at bruk av detaljerte data kan føre til at enkelte kunder i praksis utelukkes fra forsikringskollektivet, også for obligatoriske risikodekninger som innskuddsfritaksforsikringen. Finanstilsynet legger til grunn at forklaringsvariablene baseres på statistiske og objektive kriterier, og at historiske data benyttes på en slik måte at de er representative for fremtidig risiko.

Finanstilsynet ba om styrets kommentarer, herunder hvilke vurderinger som er gjort ved valg av forklaringsvariablene som er tatt i bruk (bedriftskundenes postnummer mv.). Finanstilsynet tar styrets redegjørelse for valg av forklaringsvariabler til etterretning.

2.4 Tekniske avsetninger og kapitalkrav

2.4.1 Validering

Finanstilsynet registrerte at det i foretakets beregning av tekniske avsetninger er foretatt enkelte vesentlige forenklinger. Bruk av slike forenklinger stiller krav til validering. Foretaket må løpende validere at modellene er velegnet og at forenklingene gir tilstrekkelig gode approksimasjoner under endrede markedsforhold eller ved endringer i risiko som må anses som vesentlige.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at løpende validering skal gjennomføres og at det er viktig med jevnlig kontroll der det er foretatt vesentlige forenklinger i beregningen av tekniske avsetninger. Styret viser til at i tilfeller der valideringer viser at forenklinger medfører avvik i de forsikringstekniske avsetningene, skal dette håndteres på en forsvarlig måte.

2.4.2 Overordnet om dokumentasjon

Generelt om dokumentasjonen

Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at foretaket i større grad bør identifisere og fremheve de viktigste forutsetningene i beregningen av tekniske avsetninger, bl.a. ved bruk av sensitivitetsanalyser, slik at styret kan ta stilling til dem før de fastsettes og benyttes i beregningene, jf. også omtalen av styrets involvering under punkt 2.1.2. Etter Finanstilsynets vurdering bør styret ha et forhold til hvor sensitivt nivået på tekniske avsetninger og foretakets solvens er for endringer i sentrale forutsetninger fastsatt av foretaket.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i at det skal ha et aktivt forhold til sentrale forutsetninger og følsomheten av disse i solvensberegningene. Styret viser til

sensitivitetsberegninger av sentrale forutsetninger i de årlige rapportene fra aktuarfunksjonen. Finanstilsynet vil likevel påpeke at sensitiviteten for enkelte sentrale forutsetninger som Finanstilsynet har omtalt i denne tilsynsrapporten, ikke er kvantifisert i rapportene fra aktuarfunksjonen.

Retningslinjer for datahåndtering og datakvalitet

Finanstilsynet påpekte i rapport etter stedlig tilsyn i 2016 at det bør foreligge retningslinjer for datahåndtering og datakvalitet. Etter Finanstilsynets vurdering bør foretaket ha et overordnet og styrende dokument som fastsetter ansvar på dette området og i større grad gir føringer utover det som følger av regelverket. Styret sa seg enig i at foretaket bør ha et overordnet og styrende dokument som fastsetter ansvar for datahåndtering og datakvalitet, og opplyste at dette vil utarbeides i løpet av 2017.

Det ble imidlertid opplyst under tilsynet at et slikt dokument ikke er utarbeidet. Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til regelverkets krav til dokumentasjon av data og analyser av datakvalitet, samt krav til retningslinjer for bruk av data i fastsettelsen av tekniske avsetninger, jf. artikkel 265 og 267 i forordning (EU) 2015/35.

Finanstilsynet ba om styrets kommentar til hvorfor det ikke er utarbeidet retningslinjer for datahåndtering og datakvalitet, og hvordan regelverkets krav på dette området anses oppfylt.

Styret viser i sitt svar til at deler av regelverkets krav på området er dekket i annen dokumentasjon, men at styret likevel er enig i at datahåndtering og datakvalitet bør følges opp mer helhetlig. Finanstilsynet tar til etterretning at en egen retningslinje for datahåndtering og datakvalitet er under arbeid og forventes fastsatt i løpet av 2021.

2.4.3 Forutsetninger

Nivået på fortjenestemarginer

Høsten/vinteren 2020/2021 gjennomførte Finanstilsynet en nivåundersøkelse for tekniske avsetninger i livsforsikringsbransjen. Undersøkelsen var basert på data fra Solvens II-rapporteringen per 31. desember 2019. Nivåundersøkelsen viste at Storebrand Liv legger til grunn forutsetninger i beregning av beste estimat som gir høyere (implisitte) fortjenestemarginer enn bransjen generelt. Dette gjelder både ved sammenligning av fortjenestemarginer på tvers av bransjen og sammenligning mot foretakets oppnådde regnskapsresultater. På produktnivå viser undersøkelsen høye fortjenestemarginer for ytelsespensjon, fripoliser, fripoliser med investeringsvalg, kollektiv innskuddspensjon og pensjonskapitalbevis.

Finanstilsynet påpekte i sin foreløpige rapport at i henhold til kravene i finansforetaksloven skal forsikringstekniske avsetninger settes til det beløpet forsikringsforetaket vil måtte betale ved umiddelbar overdragelse av forsikringsforpliktelsene til et annet forsikringsforetak. De forsikringstekniske avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

Styret anfører i sitt svar at historiske resultater og beregnede resultater fra Solvens II ikke kan sammenlignes, fordi kostnader tilknyttet nye premier og nysalg holdes utenfor i modelleringen under Solvens II. Styret viser videre til at ulikhet mellom foretaks beregnede fortjenestemarginer vil både avhenge av forutsetninger lagt til grunn i modelleringen og faktiske ulikheter i både inntjeningsmodeller og kostnadseffektivitet.

Finanstilsynet er enig i at sammenligning av fortjenestemarginer i historiske regnskapsresultater og fortjenestemarginer forutsatt i Solvens II-beregninger vanskeliggjøres bl.a. som følge av at kostnadselementene som inngår i beregningene er forskjellige. Hvor viktig denne forskjellen er, vil variere mellom ulike produkter. Samtidig er det grunn til å tro at forskjellen vil påvirke ulike foretak omtrent på samme måte. Når undersøkelsen viser at Storebrand Liv forutsetter relativt høye fortjenestemarginer både ved sammenligning mot foretakets oppnådde regnskapsresultater og ved sammenligning av fortjenestemarginer på tvers av ulike foretak, og dette gjør seg gjeldende for alle de viktigste produktene, tilsier dette etter Finanstilsynets vurdering at foretaket har en mer optimistisk vurdering av fremtidige fortjenestemarginer enn andre foretak. Finanstilsynet legger derfor til grunn at foretaket gjør en fornyet vurdering av nivået på fremtidige fortjenestemarginer. Finanstilsynet ber om å motta denne vurderingen innen utgangen av 2021.

Kontraktens grense for ettårige risikoprodukter

Finanstilsynet registrerte at for ettårige risikoprodukter forutsettes 12 måneders premie å være innenfor kontraktens grense, uavhengig av om kontrakten har kortere tid til forfall. Etter Finanstilsynets vurdering er dette i strid med reglene om kontraktens grense, og bidrar til å overvurdere fremtidig fortjeneste og undervurdere nivået på tekniske avsetninger.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret støtter Finanstilsynets vurdering og at praksis vil endres fra 3. kvartal 2021.

Dødelighetsforutsetninger

Dødelighetstariffen som legges til grunn for beregningen av tekniske avsetninger består av beste estimat for dagens dødelighet (startdødelighet) og beste estimat for fremtidig dødelighetsutvikling.

Aktuarfunksjonen viser i sin rapport fra april 2020 til resultatene av en analyse som underbygger tilstrekkeligheten av beste estimat for startdødeligheten. Aktuarfunksjonen påpeker samtidig at nøyaktigheten i analysen svekkes av forsikringssystemets mangler i skillet mellom dødelighets- og opplevelsesrisiko (se omtale av opplevelsesrisiko i punkt 2.3 ovenfor). Beste estimat for dagens dødelighet gir høyere dødelighet enn K2013. Foretaket legger til grunn egne dødelighetsforutsetninger for uføre, og bruker etter Finanstilsynets forståelse samme dødelighetsforutsetninger for opplevelsesrisiko og dødsrisiko.

Finanstilsynet legger til grunn at foretakets dødelighetsforutsetninger i beste estimat avstemmes mot foretakets risikoresultater og at anvendelse av egne dødelighetsforutsetninger for uføre hensyntas i en slik avstemming.

Når det gjelder dødelighetsutvikling la foretaket til grunn en dødelighetsnedgang estimert på grunnlag av SSBs mellomalternativ for befolkningsfremskriving i den totale befolkningen i perioden 2011-2100. Dette er det samme grunnlaget som ble lagt til grunn ved utvikling av K2013-tariffen. I K2013-tariffen la Finanstilsynet til en margin på 10 prosent på SSBs mellomalternativ, blant annet for å ta hensyn til at dødelighetsnedgangen må forventes å bli høyere i forsikringsbestanden enn i befolkningen ellers. Foretaket syntes å anse denne marginen som en sikkerhets-

margin, men det er altså ikke for å utgjøre en sikkerhetsmargin at denne marginen ble innarbeidet i K2013.

Finanstilsynet tar til etterretning at foretaket per første kvartal 2021 har inkludert en margin på 10 prosent i dødelighetsutviklingen i beregningen av beste estimat, og at det vil gjøres en ny vurdering til tredje kvartal 2021.

Kostnader innarbeidet i beste estimat

Forutsetningene om kostnader innarbeidet i beste estimat kan deles i to; dagens kostnader og antagelser om utviklingen av disse fremover i tid.

Foretaket estimerte kostnadene innarbeidet i beste estimat gjennom to steg. Av totale kostnader, ble først den delen av kostnadene identifisert som kan knyttes til dagens opptjente forpliktelser (kostnader innenfor kontraktens grense). Deretter ble disse kostnadene allokert til de ulike forsikringsproduktene. Finanstilsynet påpekte at per 31. desember 2019 utgjorde disse kostnadene en lav andel av totale kostnader.

Aktuarfunksjonen har anbefalt foretaket å ta en gjennomgang av kostnadene som inkluderes i beregningen av tekniske avsetninger, og i samme anledning forbedre dokumentasjonen for hvordan foretaket har kommet frem til disse kostnadene. Dette arbeidet var planlagt ferdigstilt i løpet av 2020. Finanstilsynet ba om å få tilsendt rapport fra dette arbeidet og den forbedrede dokumentasjonen.

Forsikringsforpliktelsene skal ved beregning inndeles i likeartede risikogrupper. Det var uklart for Finanstilsynet om allokeringen av kostnadene innarbeidet i beste estimat til de ulike forsikringsproduktene oppfylte dette kravet. Det er stor forskjell mellom de ulike forsikringsproduktene i hvor stor andel av totale kostnader som kan anses som utenfor kontraktens grense. Finanstilsynet la til grunn at dette hensyntas ved fordeling av kostnadene som inngår i beregningen av beste estimat for de likeartede risikogruppene. Aktuarfunksjonen tok også opp problemstillingen rundt kostnadsallokering innenfor kontraktens grense i sin rapport våren 2020. Aktuarfunksjonen foreslo å erstatte modellen som brukes per 31. desember 2019 med en aktivitetsbasert kostnadsmodell. Finanstilsynet ba styret redegjøre for sin vurdering av aktuarfunksjonens forslag.

Finanstilsynet tar til etterretning at metodikken for allokering av kostnader ble oppdatert per 3. kvartal 2020. Styret viser til at den lave andelen av totale kostnader inkludert innenfor kontraktens grense verken reflekterer de samlede kostnadene som tas med i solvensberegningene eller de totale kostnadene, men heller andelen av IFRS-kostnaden som modelleres direkte i ALM-modellen. Styret opplyser at per 1. kvartal 2021 var en høyere andel av de totale kostnadene inkludert i solvensberegningene.

Når det gjelder forutsetninger om fremtidig utvikling av kostnadene innarbeidet i beste estimat, var Finanstilsynets forståelse av mottatt dokumentasjon at modellen som forutsetningene er bygget på ikke er oppdatert siden slutten av 2015. I modellen øker kostnadene fremover i tid med en faktor basert på folketrygdens grunnbeløp og inflasjon. Inntektene fremover i tid antas å øke basert på folketrygdens grunnbeløp. Inntektene antas gjennom dette å øke med en høyere faktor enn kostnadene. Etter stedlig tilsyn i 2016 bemerket Finanstilsynet også at fremtidig prispress bør

vurderes i et lengre perspektiv. Finanstilsynet ba om styrets kommentarer på realismen i forutsetningene som ligger til grunn for beregning av fremtidige kostnader og inntekter.

Styret viser i sitt svar til at forutsetningene som ligger til grunn for utviklingen i fremtidige inntekter er de samme som benyttes for prognoseformål til finansiell plan.

Finanstilsynet minner om at forutsetningene om fremtidig inntektsvekst skal være realistisk på tvers av alle foretakets produkter, og vil påpeke at avsetningene skal beregnes på en forsiktig, pålitelig og objektiv måte.

Egen pensjonskonto

Fra den gjennomførte nivåundersøkelsen for tekniske avsetninger i livsforsikringsbransjen per 31. desember 2019 har Finanstilsynet merket seg at foretaket har innarbeidet høyere fortjenestemarginer i beste estimat enn bransjen for øvrig både for innskuddspensjonsordninger og pensjonskapitalbevis. I mottatt dokumentasjon var det ingen detaljert beskrivelse av forutsetningene som inngår i beregningene av egen pensjonskonto. Finanstilsynet la i sin foreløpige rapport til grunn at dokumentasjon nå er utarbeidet og ba om at denne ble oversendt.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at modeller for innskuddspensjon og pensjonskapitalbevis er justert for å ta hensyn til overgangen til egen pensjonskonto fra 1. kvartal 2021.

Finanstilsynet imøteser den oppdaterte dokumentasjonen.

Styret redegjør videre for at det forutsettes at en andel av den tidligere pensjonskapitalbevisbestanden forblir i foretaket, men innenfor aktive ordninger. Styret opplyser at i praksis skjer det et større bytte av disse kontraktene med foretakets konkurrenter, men kun netto endring tas hensyn til i modelleringen. Finanstilsynet viser til at etter reglene om kontraktens grense, skal det ikke tas hensyn til mulig tilflytting, slik at avsetningene kun skal beregnes basert på forutsetninger om brutto fraflytting. Finanstilsynet legger til grunn at forutsetningene endres til kun å ta hensyn til brutto fraflytting fra 2022.

Forutsetninger om konvertering til fripoliser med investeringsvalg (FMI)

Ifølge dokumentasjonen har Storebrand Liv antatt en fast rate for konvertering fra ordinære fripoliser til fripoliser med investeringsvalg, som benyttes under alle økonomiske scenarioer. Finanstilsynet legger til grunn at konverteringen vil være svært lav når renten er lav. I merknader etter stedlig tilsyn i 2016 påpekte Finanstilsynet at man bør være forsiktig med å bruke en fast forutsetning på en parameter som er åpenbart scenario-avhengig, da det fører til at gjennomsnittresultatet av simuleringene og kapitalkravet ikke reflekterer den reelle risikoen.

Finanstilsynet legger til grunn at kunder med fripoliser med høy beregningsrente vil ha en lavere sannsynlighet for å konvertere til investeringsvalg enn øvrige kunder. Dette vil føre til at en overvekt av de økonomisk mest ugunstige (sett fra foretakets perspektiv) fripolisene ikke

konverteres. En forutsetning om at alle kunder konverterer med samme rate vil derfor undervurdere nivået på tekniske avsetninger.

Styret viser i sitt svar til at dagens antagelse om [redacted] årlig konvertering kun gjelder alderspensjonsreserve tilknyttet personer under [redacted] og siden eldre personer gjennomgående har høyere grunnlagsrenter enn yngre vil problematikken Finanstilsynet påpeker delvis tas hensyn til i dagens modellering. Etter Finanstilsynets vurdering er ikke dette tilstrekkelig for å unngå at forutsetningen undervurderer nivået på tekniske avsetninger, bl.a. som følge av at det i fremtidige scenarier med svært lav rente fortsatt vil forutsettes en vesentlig konvertering. Finanstilsynet tar til etterretning at styret har merket seg Finanstilsynets vurdering og vil se på behovet for endring av modelleringen i forbindelse med oppdatering av antagelser per 3. kvartal 2021.

2.4.4 Modellering av økonomiske scenarier

Økonomisk scenariogenerator (ESG)

Etter stedlig tilsyn i 2016 tok Finanstilsynet til etterretning at ESG-modellen er i kontinuerlig forbedring og videreutvikling, også fordi den brukes til investeringsformål. Fra mottatt dokumentasjon av Economic Scenario Generator (ESG) registrerte Finanstilsynet at dokumentet ikke er oppdatert siden august 2016.

Finanstilsynet tar til etterretning at modellendringene som ble gjort for tilpasning til negative renter, som ble dokumentert i et tilleggsnotat som ble oversendt Finanstilsynet i mai 2017, nå er innarbeidet i dokumentasjonen. Finanstilsynet vil likevel påpeke at disse endringene ble foretatt i 2017, og at ESG-modellen i perioden etter dette ikke ser ut til å ha vært i kontinuerlig videreutvikling. Finanstilsynet viser også til punktet om modellering av kredittrisiko nedenfor.

I foretakets ESG benyttes en rentemodell som i utgangspunktet ikke simulerer negative renter. For å tillate negative renter brukes et deterministisk skift på 100 basispunkter (per 31. desember 2019). Finanstilsynet ba styret redegjøre for grunnlaget for at det deterministiske skiftet er fastsatt til 100 basispunkter og hvilke vurderinger som er gjort for å ikke legge til grunn en modell som tillater negative renter. Finanstilsynet registrerer fra styrets redegjørelse at styret opplever at den nedre grensen for rentenivået er satt tilstrekkelig konservativt, gitt dagens rentenivå.

Finanstilsynet registrerte at aktuarfunksjonen anser at volatiliteten i rentesimuleringene er realistisk og i tråd med markedsinformasjon, men likevel anbefaler at foretakets egen ESG-modell kontrolleres mot eksterne økonomiske scenariogeneratorene. Etter stedlig tilsyn i 2016 la Finanstilsynet til grunn at modellen vil bli systematisk og regelmessig sammenlignet med eksterne ESG-data.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretakets ESG ikke har blitt sammenlignet med eksterne scenariogeneratorene, og at det kun er den interne konsistensen som kontrolleres løpende. Styret viser videre til at et bredt utvalg av alternative modeller bli sammenlignet som del av utviklingsarbeidet for internmodell. Finanstilsynet anser det som viktig at det benyttes tilstrekkelige ressurser både til videreutvikling og validering av foretakets ESG, og at sammenlikning mot alternative modeller bør være sentralt i dette arbeidet, blant annet med tanke på identifiserte svakheter som manglende kredittmodellering (se omtale nedenfor). Finanstilsynet legger til grunn at dette arbeidet gjennomføres uavhengig av foretakets arbeid med internmodell.

Simulering av fremtidig avkastning fra obligasjoner til amortisert kost, som utgjør hoveddelen av investeringer i kollektivporteføljen, er ikke inkludert i den økonomiske scenariogeneratoren. Avkastningen forutsettes å være lik den bokførte avkastningen uten noen justering for risikopremien knyttet til kredittrisiko. Dette overvurderer fremtidig avkastning og kan dermed undervurdere nivået på tekniske avsetninger.

I endelig rapport etter stedlig tilsyn i 2016 registrerte Finanstilsynet at kredittmodellering vil implementeres i løpet av andre halvår 2017 og første del av 2018. Kredittmodellering er fremdeles ikke implementert i foretakets ESG. Aktuarfunksjonen har påpekt denne svakheten i alle sine rapporter siden forrige stedlig tilsyn. Finanstilsynet la i foreløpig tilsynsrapport til grunn at kredittrisiko innarbeides i foretakets ESG i løpet av året 2021, og ba om en redegjørelse for hvilken effekt den manglende modelleringen av kredittrisiko har på tekniske avsetninger og foretakets solvens.

Finanstilsynet tar til etterretning at kredittrisiko etter planen vil bli innarbeidet i modelleringen i 2021 og ber om at det informeres om status for dette arbeidet innen utgangen av 2021. I styrets svar vises det til at det er vanskelig å tallfeste effekten av den manglende modelleringen av kredittrisiko, men det er ventet at en implementering av kredittmodellering vil føre til noe økning av de forsikringstekniske avsetningene, og en noe redusert solvens.

Antall modellerte scenarioer

Den økonomiske scenariogeneratoren modellerer 1000 scenarioer. Dette er et relativt lavt antall, og beregninger gjengitt i aktuarfunksjonens rapport viser at 10 ulike sett med scenarioer kan gi en variasjon i avsetninger som tilsvarer om lag 3 prosentpoeng variasjon i solvenskapitaldekningen. Finanstilsynet ba om styrets kommentarer til hvorvidt det vurderes å øke antall scenarioer eller foreta andre tilpasninger for å redusere variasjonen i tekniske avsetninger.

Styret viser i sitt svar til at det i forbindelse med valideringen produseres ekstra scenariosett, og at styrets vurdering er at 1000 scenarioer gir tilstrekkelig presisjon. Styret uttaler at en utvidelse av antall scenarioer vil bli vurdert, men at dette må ses i sammenheng med andre behov. Styret prioriterer også utvikling av en internmodell som gir bedre støtte til forretningsmessige vurderinger enn det som er mulig å få til innenfor rammeverket av standardmodellen. Finanstilsynet vil påpeke at utvikling av internmodell ikke kan begrunne at det ikke avsettes tilstrekkelige ressurser til full etterlevelse av regelverket for standardmetoden.

Forenklet inndeling i modellpunkter

Fremtidige resultater modelleres basert på en inndeling av porteføljen i ulike modellpunkter. Nivået på rentegaranti og tilleggsavsetninger vil ha vesentlig betydning for renteresultatet og for modelleringen av fremtidige ledelsestiltak. Under tilsynet ble det opplyst at det benyttes en relativt finmasket inndeling etter nivå på rentegaranti, men Finanstilsynet kunne ikke se at dette fremgår av den tilsendte dokumentasjonen. Finanstilsynet la til grunn at denne inndelingen vil fremgå i fremtidige versjoner av dokumentasjonen. Tilsvarende bør det dokumenteres hvordan nivået på tilleggsavsetninger er reflektert i grupperingen av modellpunkter.

Dersom inndeling i modellpunkter ikke er gjort på en hensiktsmessig måte, vil ikke resultatfremskrivningen reflektere den underliggende forpliktelsen og risikoen i tilstrekkelig grad. Ifølge aktuarfunksjonens rapport datert 7. mai 2019 er det i 2018 foretatt en full beregning uten

gruppering i modellpunkter, hvor resultatet er at tekniske avsetninger øker med om lag 1 mrd. kroner. Aktuarfunksjonen har anbefalt at slike beregninger foretas minst årlig, men slik Finanstilsynet forstår det, er ikke tilsvarende beregninger gjort senere.

En gruppering i modellpunkter kan være en hensiktsmessig forenkling i beregningen av tekniske avsetninger, men eventuelle forenklinger som systematisk undervurderer nivået på tekniske avsetninger kan etter Finanstilsynets vurdering ikke benyttes. Dersom foretakets modellering systematisk undervurderer nivået, må det gjøres tilpasninger som retter opp forholdet. Finanstilsynet er kjent med at det over lengre tid har pågått et arbeid med sikte på å endre grupperingen i modellpunkter, men dette endrer ikke foretakets plikt til rette opp identifiserte mangler i de løpende solvensberegningene. Se også omtalen av validering i punkt 2.4.1.

Finanstilsynet ba om styrets kommentarer til den benyttede grupperingen i modellpunkter, og hvorfor funnene fra beregningen i 2018 ikke er fulgt opp.

Finanstilsynet registrerer at styret er enig i at forenklinger som resulterer i mangler i solvensberegningene skal rettes opp. Styret viser til at det er foretatt validering av grupperingen i modellpunkter ved at forsikringstekniske avsetninger er beregnet med et komplett datauttrekk uten gruppering. Valideringen er utført med datauttrekk per tredje kvartal 2020 og 1. kvartal 2021, og disse beregningene gir fortsatt større forsikringstekniske avsetninger som beskrevet i aktuarfunksjonens rapport. Finanstilsynet tar til etterretning at det pågår arbeid med å forbedre grupperingen i modellpunkter med målsetting om at de forsikringstekniske avsetninger beregnet med modellpunkter skal samsvare med avsetningene beregnet med fullt datauttrekk, og at dette arbeidet forventes ferdigstilt til tredje kvartal 2021.

Plan for fremtidige ledelsestiltak

Fremtidige ledelsestiltak kan kun tas hensyn til i beregningene dersom de anses som realistiske i henhold til kravene i artikkel 23 i forordning (EU) 2015/35. Foretaket har utarbeidet en plan for fremtidige ledelsestiltak ("Future management actions"), men det var uklart for Finanstilsynet om hele planen er vedtatt av styret i samsvar med artikkel 23 nr. 4, jf. omtale under punkt 2.1.1. Det bør foreligge dokumentasjon av effekten av de ulike tiltakene, slik at det er klart for styret hvor stor effekt de forutsatte ledelsestiltakene har på foretakets beregnede solvens.

Av styrets svar fremgår det at "management actions" hittil er vedtatt av risikostyringskomiteen. Finanstilsynet tar til etterretning at dokumentasjon av "Future management actions" fremover også behandles og vedtas av styret, herunder Solvens II-effekter av de ulike tiltakene.

Optimeringsalgoritme for bruk av buffere ved årsavslutning

Storebrand Liv beregner bruk av buffere i strategimodulen ("strategy module") som er beskrevet i plan for fremtidige ledelsestiltak. Foretaket benytter en algoritme som finner optimal realisering av kursreguleringsfondet med påfølgende optimal bruk av øvrige buffere. Slik Finanstilsynet forstår det, tar denne algoritmen ikke hensyn til de reelle utfordringene med å styre bokført avkastning, herunder at realiseringen av kursreguleringsfondet må foretas før årsresultatet er kjent. Det er derfor sannsynlig at algoritmen gir et bedre simulert resultat enn det som i praksis er mulig.

Etter Finanstilsynets vurdering bør plan om fremtidige ledelsestiltak definere presist hvilket tiltak som skal settes i verk, slik at den forplikter foretaket å iverksette tiltaket og gjør det mulig å

dokumentere for styret umiddelbart i etterkant at tiltaket faktisk er iverksatt. Finanstilsynet er enig i at realisering av kursreguleringsfondet kan hensyntas som et fremtidig ledelsestiltak, men anser at modelleringen i så fall må basere seg på en realistisk modell av hvordan realisasjonen faktisk utføres, og at eventuelle forenklinger som systematisk overvurderer effekten av tiltaket ikke kan benyttes.

Finanstilsynet registrerer at styret sier seg enig i Finanstilsynets tilbakemelding. Styret viser likevel til at en modell alltid vil være et estimat på hva som skjer i virkeligheten under varierende markeds- og risikoforhold, og at behov for nødvendig bokført avkastning styres løpende gjennom året via den daglige risikostyringen. Gitt at markedsendringene ikke er dramatiske de siste dagene før et årsskifte, anser styret at behovet for realisering av kursreguleringsfond for å nå den årlige garantien lar seg estimere relativt presist. Styret anser derfor at antagelsene som benyttes i modelleringen er realistiske.

Finanstilsynet vil påpeke at det er flere usikkerhetsmomenter som innebærer at foretaket i praksis ikke kan styre realiseringen av kursreguleringsfondet på en så optimal måte som modelleringen forutsetter. I tillegg til eventuell markedsuro de siste dagene før årsskiftet, vil det være usikkerhet knyttet til den faktiske avkastningen på eiendom og andre eiendeler med lav likviditet. I praksis vil foretaket derfor måtte realisere mer av kursreguleringsfondet enn det nøyaktige modellerte beløpet, dersom det vil sikre et gitt nivå på den bokførte avkastningen. Finanstilsynet anser derfor at den anvendte forenklingen kan systematisk overvurdere effekten av foretakets styring av kursreguleringsfondet. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket revurderer forutsetningen, eller foretar validering som viser at foretaket faktisk styrer kursreguleringsfondet på en så optimal måte som det forutsettes.

Modellering av rentegarantipremie

Finanstilsynet forstod det slik at Storebrand Liv på tidspunktet for tilsynet vurderte å ta i bruk en forutsetning om dynamisk rentegarantipremie for premiebetalende ytelsespensjon, og at dette senere er gjennomført. Finanstilsynet antok at en slik scenarioavhengig forutsetning blant annet innebærer at det forutsettes en høyere rentegarantipremie i scenarioer med lav rente.

Finanstilsynet anser at forutsetninger om scenarioavhengige forhold som isolert sett reduserer verdien av forpliktelsen (i dette tilfellet økt rentegarantipremie) ikke kan benyttes uten å ta hensyn til sannsynlige konsekvenser som virker i motsatt retning (i dette tilfellet økt avgang og utstedelse av fripoliser). Det vises også til artikkel 26 i forordning (EU) 2015/35, der det fremgår at forutsetninger om kundens atferd, herunder avgang, ikke kan settes uavhengig av de økonomiske forholdene som kan påvirke kundens atferd, herunder følgene av tidligere og fremtidige ledelsestiltak.

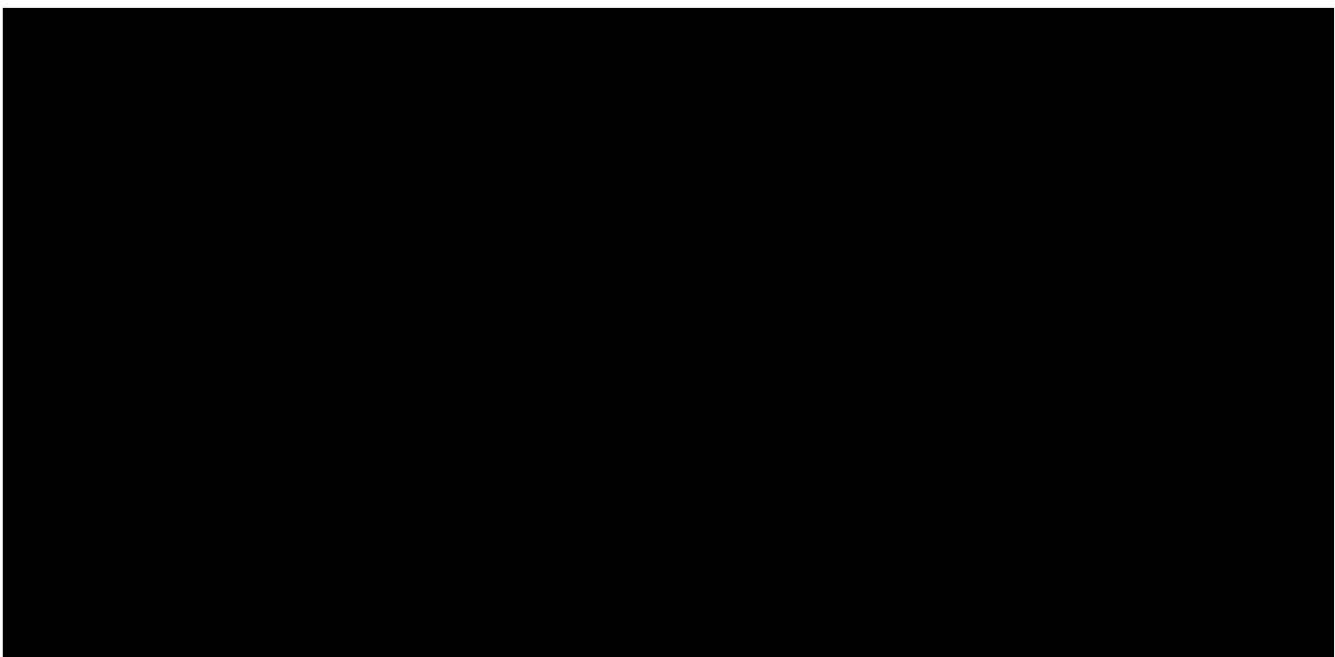
Finanstilsynet ba om styrets redegjørelse for hvilke forutsetninger som er benyttet og effekten av de nye forutsetningene på foretakets solvens.

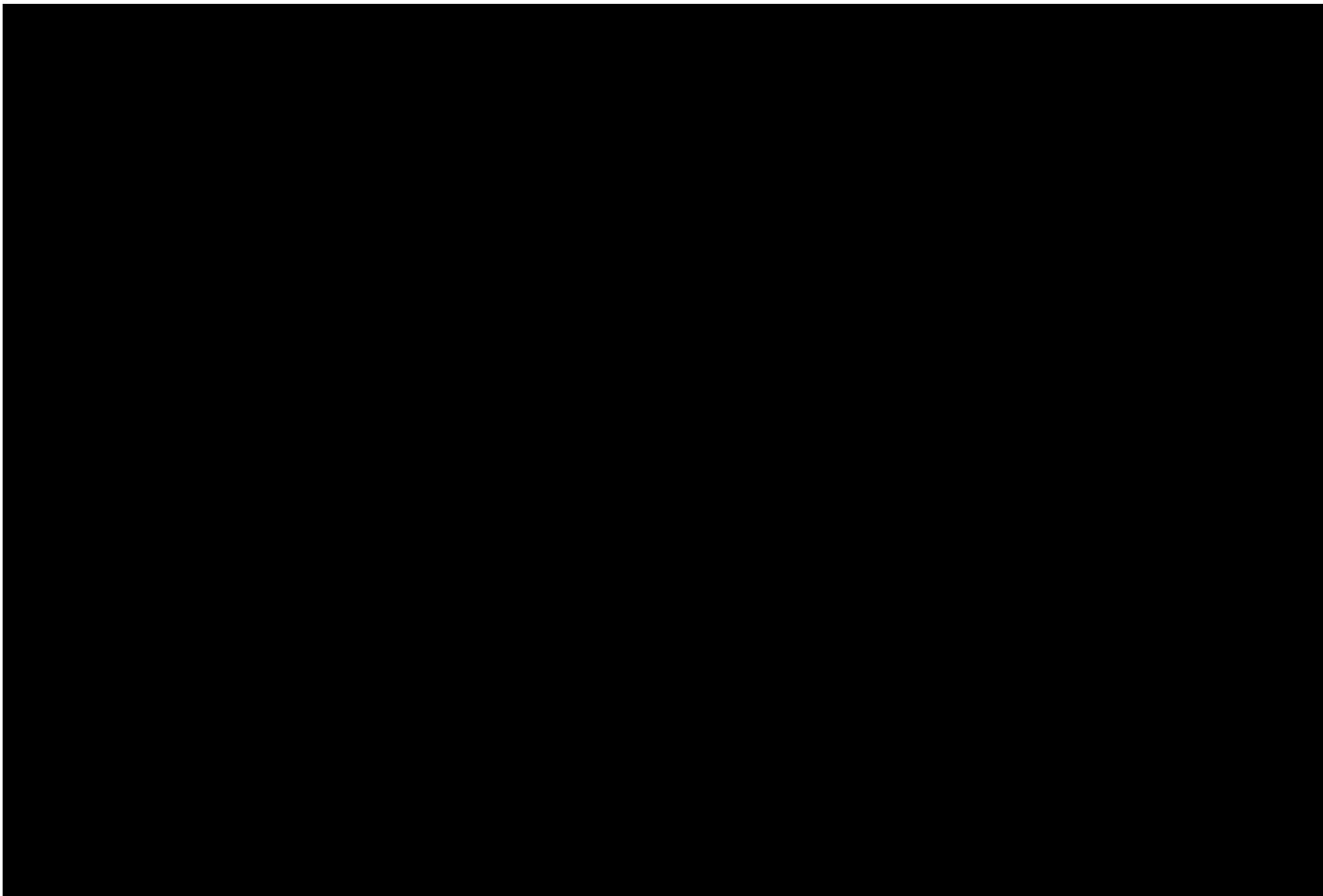
Styret redegjør i sitt svar for at forutsetningen innebærer at rentegarantipremien kan reprises årlig, bortsett fra de første 12 månedene. Forutsetningen er innført uten at forutsetningene om lukking av ytelsesordningene er endret. Styret viser samtidig til at foretaket har en ambisjon om å endre forutsetningene om lukking dersom en prisendring foretatt høsten 2020 utløser en vesentlig endring i kundeatferd. Finanstilsynet oppfatter det slik at forutsetningene ikke er endret, men at de skal

revideres igjen høsten 2021. Styret opplyser at forutsetningen om dynamisk rentegarantipremie endrer solvenskapitaldekningen med [REDACTED] for Storebrand Liv.

Finanstilsynet vil bemerke at en forutsetning om dynamisk rentegarantipremie ikke kan benyttes dersom den ikke anses som realistisk i alle scenarioer. Finanstilsynet antar at forutsetningen innebærer at det beregnes en svært høy rentegarantipremie i svært negative scenarioer, og at dette i stor grad bidrar til den samlede effekten på solvenskapitaldekningen. I slike scenarioer må det imidlertid forventes økt avgang av ytelsesordningene og økt utstedelse av fripoliser, som påvirker solvensen negativt. Finanstilsynet legger derfor til grunn at foretaket revurderer forutsetningen, i samsvar med artikkel 26 i forordning (EU) 2015/35. Finanstilsynet ber om å motta foretakets nye vurdering innen utgangen av 2021.

2.4.5 Beregning av solvenskapitalkravet

Behandling av strategiske deltakerinteresser

Storebrand Livs datterforetak behandles som strategiske aksjeinvesteringer i samsvar med artikkel 171 i forordning (EU) 2015/35. Finanstilsynet har i merknader etter stedlig tilsyn i 2016 lagt til grunn at foretaket for alle relevante investeringer systematisk vurderer hvorvidt alle kriteriene er oppfylt, og at vurderingene dokumenteres. Et sentralt kriterium er at verdien av investeringen forventes å være vesentlig mindre volatil i de neste tolv månedene enn verdien av andre aksjer. Finanstilsynet stilte spørsmål ved om dette kriteriet er oppfylt for datterforetak som er forsikringsforetak. Det vises også til omtalen i avsnitt 1 om risikoen knyttet til eierskapet i SPP er tilstrekkelig fanget opp i Storebrand Livs risikovurderinger.

Finanstilsynet ba om styrets kommentarer, samt dokumentasjon på at ovennevnte vilkår anses oppfylt for eierskapet i SPP.

Styret viser i sitt svar til sine vurderinger av om verdien av eierandelen i SPP er vesentlig mindre volatil de neste 12 månedene enn verdien av andre aksjer. Styret har valgt å se på finansielle planer og sensitiviteter i disse, endringer i bokførte verdier av SPP siste fem år, og endring i ansvarlig kapital fra SPP som inngår i Storebrand Livsforsikrings solvensberegning siden innføringen av Solvens II i 2016. Finanstilsynet anser at det først og fremst er verdien av SPP, målt etter prinsippene i Solvens II-regelverket, som er relevant for vurderingen.

Styret oppgir at volatiliteten i ansvarlig kapital i SPP historisk har vært lav. Styret har imidlertid ikke fremlagt dokumentasjon på dette, og Finanstilsynet ber om at slik dokumentasjon oversendes innen utgangen av 2021.

Gjenforsikring av avgangsrisiko

Det ble opplyst på tilsynet at Storebrand Liv har sagt opp en reassuranseavtale som dekker avgangsrisiko, men at det vurderes å inngå en ny avtale. Den risikoreducerende effekten av en slik kontrakt kan hensyntas dersom visse kriterier er oppfylt, herunder at det ikke er vesentlig basisrisiko mellom dekningen fra kontrakten og den underliggende risikoen, jf. forordning (EU) 2015/35 artikkel 209 til 211. Finanstilsynet ba om styrets redegjørelse for basisrisikoen og at kontraktsvilkårene for den tidligere kontrakten, eller for eventuell ny inngått kontrakt, ble oversendt.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret anser at basisrisikoen i den tidligere inngåtte reassuransekontrakten var svært lav. Finanstilsynet legger til grunn at foretaket før eventuell inngåelse av en tilsvarende kontrakt, vurderer og dokumenterer at basisrisikoen er lav.

2.5 Annet

Digital rådgivning

Storebrand Liv selger forsikringer gjennom tilknyttede forsikringsagenter og via digitale flater. Finanstilsynet registrerte at det fremgikk av Compliance-funksjonens årsplan for 2020 at foretaket var kjent med at det ble ytt mangelfull rådgivning i de digitale flatene. Dette gjaldt både rådgivning knyttet til spareprodukter og personrisikoprodukter. Det fulgte videre at foretaket arbeider med å utvikle og forbedre denne rådgivningen.

Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for hvordan foretaket påser at rådgivningsplikten til enhver tid er oppfylt. Det følger av styrets svar at for digitale løsninger påser foretaket at rådgivningsplikten til enhver tid er oppfylt ved å sikre at utvikling eller endring av løsningene skjer gjennom tett samarbeid mellom tjenesteutviklere, produktansvarlige, juridisk og compliance. Før endringer gjennomføres går løsningene gjennom interne tester der avklaringer av rådgivningselementer og rådgivningsinnhold er et eksplisitt punkt. Styret opplyser at Storebrand Liv i 2020 har deltatt i FinAuts pilotprosjekt om autorisering av digitale rådgivningsløsninger (fondsforsikring). Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning.

Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til tilsynsrapport etter stedlig tilsyn i Storebrand Finansiell Rådgivning AS (SFR) datert 16. april 2020, og ba om status for foretakets arbeid med å utbedre identifiserte mangler.

Det følger av styrets svar at det gjennom 2020 er jobbet med identifiserte mangler fra tilsynet i SFR. Styret opplyser at det i styremøte i SFR oktober 2020 er rapportert at alle identifiserte tiltak er lukket. Internrevisjonen har videre gjennomført revisjon høsten 2020 som en del av oppfølgingen etter det stedlige tilsynet. Finanstilsynet registrerer at internrevisjonen har gitt to anbefalinger hvor fristen er satt til utgangen av 2021. Finanstilsynet tar styrets redegjørelse til etterretning. Finanstilsynet finner det imidlertid kritikkverdig at foretaket ikke har innrettet seg etter tilsynsrapport etter stedlig tilsyn i SFR om å se hen til kundens konkrete situasjon og innhente opplysninger om kundens øvrige finansielle aktiva, og på det grunnlag vurdere om kunden kan oppnå sitt sparemål uten å gi fra seg fripolisens rentegaranti.

Utkontraktert virksomhet til forsikringsagentforetak – krav til egnethetsvurdering

Storebrand Liv har utkontraktert virksomhet som salg og kundekontakt til forsikringsagenter. Det følger av lov om forsikringsformidling § 7-2 at før et forsikringsforetak inngår avtale med en forsikringsagentvirksomhet skal forsikringsagentvirksomheten godtgjøre at daglig leder og eventuell annen person som faktisk leder forsikringsagentvirksomheten samt forsikringsagentene er egnet. Finanstilsynet registrerte at det fremgikk av compliancefunksjonens årsrapport for 2019 at det var svakheter i foretakets prosesser ved inngåelse av nye agentavtaler. Det var compliancefunksjonens vurdering at foretaket ikke gjennomførte tilfredsstillende risikovurdering, egnethetsvurderinger ol. eller at vurderingene ikke var tilfredsstillende dokumentert. Det fremkom videre at foretaket arbeider med å iverksette tiltak for å bedre prosessen ved inngåelse av agentavtaler.

Finanstilsynet påpekte i sin foreløpige rapport at kravene som stilles til forsikringsformidlingsvirksomhet, skal sikre at virksomheten drives innenfor betryggende rammer, slik at særlig hensynet til kundenes interesser ivaretas. Finanstilsynet ser generelt alvorlig på brudd på kundevernet. Finanstilsynet ba om styrets kommentar og status for arbeidet med å utbedre manglene.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at foretaket gjennom høsten 2020 systematisk har jobbet med forbedringer av de svakheter compliancefunksjonen påpekte i sin rapport. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vurderer at manglene som var avdekket våren 2020, nå er håndtert.

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets tilsynsrapport blir behandlet. Kopi av tilsynsrapporten bes sendt til valgt revisor.

For Finanstilsynet

Hege Bunkholt Elstrand
seksjonssjef

Runar Elvsborg
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.